

nøgle•hullet

TIL LOKAL-
HISTORIEN



NYT FRA LOKALHISTORISK ARKIV & FORENING I ALLERØD KOMMUNE

Nr. 1, 1987.



Storkefamilien på Blovstrød Præstegård kunne tydelig ses fra Kongevejen

I tider, hvor storke-
forlængst har forladt det
sidste sjællandske hustag,
er det ganske rimeligt at

inddrage denne store fugl,
som altid har været en del
af lokalsamfundet i det lo-
kalhistoriske interesseom-
råde.



LOKALE STORKEREDER

Blandt en del gamle spændende fotografier, som arkivet for nylig modtog, var ét, som forestiller et lille hus med en beboet storkerede i et stort poppeltræ et sted i Blovst-rød "nedersogn". Motivet fangede interessen af flere grunde og erindrede os om andre lokale storkereder.

Storken har med sin nære tilknytning til menneskeboliger altid haft en plads i kulturhistorien enten gennem den overtro, der selvfølgelig hørte til den store fugl eller bare ved

sin levevis og det markante ydre. Storken regnedes i ældre tid for et omskabt menneske. Den var jo altid væk om vinteren og kunne finde tilbage til den samme rede hvert forår. "Når storkene sloges, varslede det krig. Så man første gang i året storken flyvende, ville man komme til at rejse eller, hvis man var tyende, til at skifte tjeneste. Flyttede storkene deres rede fra ét hus til et andet, ville det første hus snart brænde eller blæse om."

Danmark er stor set nordgrænsen for storkens udbredelse, men i gamle dage gav moser og enge gode betingelser, og de mange landsbyer med stråtage gav gode redepladser. Oprindeligt byggede den rede i træer, men overtog villigt de menneskeskabte redesteder, og da folketroen gjorde storken til lykkebringer, har man gennem tiderne opsat vognhjul for at trække den til gårdene. Før midten af 1800-tallet regner man med, at der har ynglet op mod 10.000 storkepar i Danmark,

og der kendes veritable kolonier, hvor der f.eks. i landsbyen Veddam i Himmerland i 1880 var 135 par fordelt på 49 gårde. Enkelte gårde havde 7-8 reder, og rekorden var 9 på samme tag!

I dag regner man med højest 20 par, men den drastiske nedgang er en helt anden historie. Vi må vænne os til tanken om, storken er på vej ud af Danmark, og det sidste sjællandske storkepar yngede i 1968 på Harløse mejeriskorsten.

I vores landsbyer har vi også haft storke, og det kunne være interessant at få så meget som muligt registreret om dem. I mange år var storkereden på Blovstrød præstegård meget kendt, fordi man kunne følge livet i den fra Kongevejen. Tilsvarende kunne vejfarende følge Lillerøds storkepar på Kirkehavgård fra Frederiksborgvej. Vi ved desuden, at der har ynglet storke på gårdene Storkedal på Lynge Mark og Store Rosenbusk, Ugge-løse. Flere må have været i vort område, uden at vi

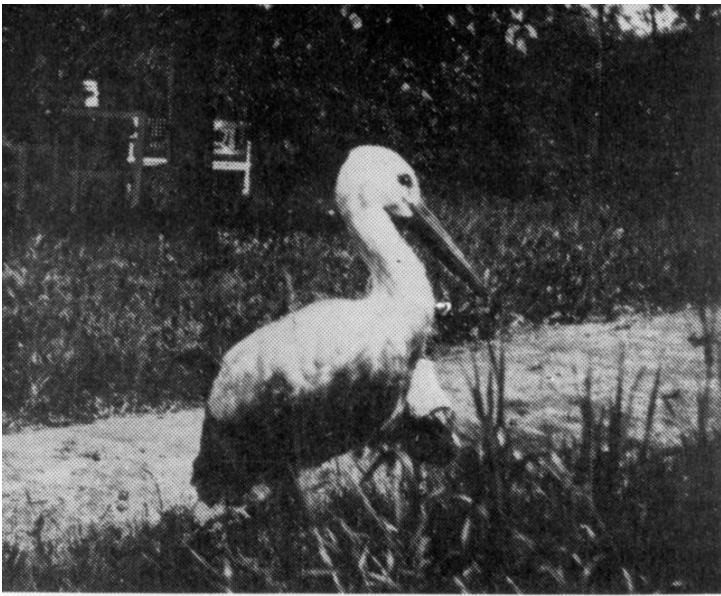
har hørt om det-endnu.

I 1960'erne tog en enlig stork ophold på Lynge kirke, hvor man hurtigt fik anbragt et vognhjul, men nogen rede blev det ikke til.

Det er om Kirkehavgårdstorken vi ved mest. Reden vides at være bygget i 1875 og var i brug til op mod 1950. Den lå på den gavl, som er nærmest kirken, og blev ganske stor med årene. For gårdens beboere var storken genstand for megen interesse og glæde, fra man i begyndelsen af april spejdede efter den første stork, til de voksne unger forlod reden om eftersommeren. Man påstår, at den første stork - altid hannen - ankom nøjagtigt 12. april. Man

Storkereden på Kirkehavgård, 1927
Bemærk udsigten over Lillerød!





Kirkehavegårds stork i haven.

kendte sit storkepar og vidste altid, hvem der var han og hun. Storkepar holder jo sammen hele livet. Særligt fascinerende var flyveøvelserne, når ungerne var store, og enkelte gange oplevede man store flokke af træk-beredte storke om efteråret. En sommerdag omkring 1925 prøvede gårdens karl at skyde den ene stork, medens den sad på kirketårnet - midt under en gudstjeneste. Skuddet sårede fuglen i den ene vinge, som man forsøgte at reparere, men efter nogle dage til fods i gårdens have døde den.

Selv kan jeg huske Kirkehavegårds storke, når de interesserede fulgte høstarbejdet på marken u-

denfor vor have, al den jord nord for Lindealle/Egealle, hvor Rønnealle sluttede i Lillerød. Når gårdens høstfolk kørte de tørrede neg ind, kom storke helt tæt på for at sikre sig nogle af de markmus, der gemte sig under traverne. Når sidste neg blev sendt op på læsset med høtyven, myldrede musene forvirrede rundt i stubbene, og vi oplevede at høstfolkene for sjov jog høtyven ned i mylderet for at spidde et par mus. De blev så skrubbet af med traskoen og kastet ud til deres storke.

Det er naturligvis trist, at vi nu må undvære storken i vort kulturlandskab, men så meget mere grund kan der være til at bevare erindringerne om denne nationale fugl, der nok mere end nogen anden har blandet sig med mennesket. Så blandt de mange emner, der bør udbygges i Lokalhistorisk Arkiv, er også vore hjemlige storke.

Ole Høegh Post



LOKAL ARKIVAREN

Hidtil har vor arkivar været lønnet over foreningens årlige drifttilskud, men nu er denne usikre ansættelsesform afløst af en fast ordning, der går ud på, at Lisbeth Lademann ansættes af Allerød Kommunes kulturelle forvaltning, og derefter udlånes til Lokalhistorisk Arkiv i 20 timer om ugen.

Samtidig er stillingen udvidet -med et timetillæg - til også at omfatte en anden arkiveringsopgave: Kommunens arkiver, der også trænger til professionel omsorg.

Ordningen ændrer intet ved LAFAKs struktur, men letter os for lønadministrationen og sikrer os en vigtig kontinuitet i arkivdriften.

NYT FRA ARKIVET:

Nu er vi godt igang igen. Efter den lange periode med nedsat aktivitet p.g. a. branden i FH-villaen er vi nu i fuld gang med at registrere de mange afleveringer, vi har fået i hus, MEN : til trods for, at vi har fået flere nye medarbejdere i arkivgruppen, må vi dog erkende, at der er grænser for, hvormeget vi kan overkomme. Vi har derfor udarbejdet det vedlagte spørgeskema i håb om, at de af vore medlemmer, der indimellem har en smule tid tilovers og har lyst til at arbejde med lokalhistoriske emner, vil hjælpe os. Vel mødt!

Vi har fået mange spændende afleveringer i 1986, og her er kun plads til et lille udpluk: En videofilm med optagelser af IBM's byggeri fra første spadestik til byggeriet stod færdigt. Postkort og fotografier af Borupgård, Lillerød kirke og Lille-

rød station. Erindringer fra det gamle Lillerød. Sognepræst August Andersens scrapbøger, og en af arkivets største billedafleveringer med motiver især fra Blovstrød

fra ham og hans søn Theodor Andersen. Fotografier af Lillerød og Omegns Fugleskydningselskab. Deutsche Handelskorrespondenz, stilehæfte fra 1922 skrevet med Fritz Hansens sirlige håndskrift.

HVOR MANGE VAR VI ?

I 1700-tallet begyndte man at interessere sig for befolkningens størrelse. Man mente, at en stor og voksende befolkning var udtryk for en nations rigdom. Den voksende befolkning kunne producere varer, som kunne sælges i udlandet, og som kunne give indtægter i form af guld og sølv. Betalingsbalanceproblemet var opfundet.

Den første folketælling

blev gennemført i 1769. De følgende tællinger var i 1787, 1801 og 1834, hvorpå tællingerne skete med regelmæssige intervaller.

Folketællingerne er et vigtigt kildemateriale for lokal- og slægtshistorikere. Man kan få et indtryk af, hvilke personer der befandt sig i sognet, og hvor store husstandene med tjenstefolk kunne være.

Man kan benytte folketæl-



De enkelte husstande blev opført hver for sig. (Uggeløsegård ca. 1890)

lignerne indtil 1901 på Landsarkivet, men Lokalhistorisk Arkiv er i besiddelse af en del af tallingerne i kopi.

Man kan få et indtryk af, hvilken udvikling egnen har gennemgået ved at se, hvor mange vi er blevet i de forløbne lidt over 200 år, og jeg har derfor sammenfattet tallene i den medfølgende tabel.

En kommentar om Blovstrød vil være på sin plads. I 1970 blev en del af sognet udskilt til Hørsholm kommune, og man "mistede" 582 personer, som af hensyn til sammenligneligheden burde være lagt oveni de 2.949 personer. Det kan også bemærkes, at folketællingerne oprindeligt gjaldt de personer, der befandt sig på stedet, og derfor er de indkaldte soldater i 1916 også talt med. Det er den såkaldte sikringsstyrke, der under 1. Verdenskrig var stationeret omkring København. Den hjemmehørende befolkning var faktisk kun på 1.592, men de mange soldater fik tallet op på de 2.712.

PVC

Befolkningstallet i den nuværende Allerød kommune:

	Blovstrød sogn	Lillerød sogn	Lynge sogn	Uggeløse sogn
1769 ...	551	261	472	571
1787 ...	706	267	526	594
1801 ...	785	302	626	736
1834 ...	1273	367	975	1102
1840 ...	1302	379	953	1095
1845 ...	1331	405	1002	1167
1850 ...	1374	413	1011	1159
1855 ...	1399	396	975	1161
1860 ...	1426	399	1040	1158
1870 ...	1416	418	1051	1154
1880 ...	1545	402	1040	1121
1890 ...	1668	398	990	1024
1901 ...	1648	436	935	1019
1906 ...	1578	516	966	1067
1911 ...	1566	576	974	1175
1916 ...	2712	698	1023	1105
1921 ...	1681	885	1091	1096
1925 ...	1742	961	1047	1267
1930 ...	1706	1213	1013	1272
1935 ...	1817	1582	1014	1338
1940 ...	1453	1885	1060	1297
1945 ...	1501	2240	1165	1377
1950 ...	1562	2716	1361	1418
1955 ...	1964	3340	1514	1374
1960 ...	2182	3815	1728	1480
1965 ...	2491	4760	2530	1804
1970 ...	2949	6989	2770	2340
1975 ...	3356	8846	4650	2469
1980 ...	3283	9513	5974	2520
1985 ...	3055	9239	6556	2468
1986 ...	3024	9190	6567	2494

MEDLEMSAKTIVITETER

Onsdag den 4. februar kl. 19.30 i arkivet:

Der er åbent hus, hvor medlemmer og interesserede kan komme og arbejde med lokalhistoriske emner, se billeder og kort m.m.

Onsdag den 11. februar kl. 19.30 på hovedbiblioteket:

Generalforsamling. Efter generalforsamlingen fortæller Per-Olof Johansson om Den nordsjællandske Almue som skildret af den bekendte Blovstrødpærest Joachim Junge i 1798.

Onsdag den 4. marts kl. 19.30 i arkivet:

Der er åbent hus.

Tirsdag den 24. marts kl. 19.30 på hovedbiblioteket:

Lillerød Skoles historie vil blive fortalt af Jens Bach og Max Jacobsen.

Onsdag den 1. april kl. 19.30 i arkivet:

Der er åbent hus.

Onsdag den 6. maj kl. 19.30 i arkivet:

Der er åbent hus.

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

Lokalarkivar Lisbeth Lademann træffes hver tirsdag 9-13 samt efter aftale på arkivet Frederiksborgvej 59, tlf. 02 27 08 91.

Ole Høegh Post (formand) 02 27 53 26
Wolthersvej 6, Lillerød, 3450 Allerød

Karen Andersen (sekretær) 02 27 51 73
Cedervangen 32, Lillerød, 3450 Allerød

Nøglehullet udgives af Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød. Dette nr. er redigeret af Peter V. Christensen og Ole Høegh Post. Udgivet januar 1987.